

**JUDECĂTORIA
SOROCA SEDIUL FLOREȘTI**

Republica Moldova, MD-5000, or. Florești, str. Mihai Eminescu 1
email ji@justice.md, Tel. Fax +373 (250) 2-69-57; (250) 2-06-67.
www.instante.justice.md

La № 2038 din 23.05.2025

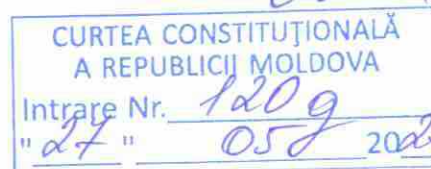
Curtea Constituțională a RM
Mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu, 28

Prin prezenta, Judecătoria Soroca, sediul Florești, vă expediază cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, depusă de pârâta „Hidroinpex” SA, reprezentată de Furtună Vitalii, în cauza civilă nr.2-91/2022, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Carauș Valentin către SA „Hidroinpex” SRL privind încasarea indemnizației de dizabilitate lunară survenită în urma accidentului de muncă.

Anexă: Copia cererii de chemare în judecată;
Copia cererilor de concretizare cu anexele;
Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate cu anexele;
Încheierea din 16 mai 2025.

Judecător —

Zadorojniuc Alexandru

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate a textului „întreprinderii/instituției care poartă vina” prevăzut la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, din art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, din art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

A.2. Persoană juridică

1. „HIDROINPEX” S.A., Republica Moldova, mun. Soroca, str. Vasile Stroescu nr. 75, MR – 3001;
2. IDNO 1003607005170, data înregistrării 07.12.1994;
3. Numele administratorului Andriuța Viorel;
4. Telefon și e-mail 023023202, Fax 023022522, E-mail: info@hidroinpex.md;
5. Reprezentant Furtuna Vitalii;

A.3. Instanța de judecată

1. Judecătoria Soroca, sediul Florești
2. Judecătorul raportor Zadorojniuc Alexandru
4. r. Florești, str. Mihai Eminescu nr. 1, MD – 5001
5. E – mail: jfl@justice.md. Tel. 0-250-2-06-67

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun¹

La data de 30.03.2022, reclamantul Carauș Valentin, reprezentat de către avocatul Berladean Lilia a depus o cerere de chemare în judecată împotriva companiei „HIDROINPEX” S.A., solicitînd încasarea indemnizației de dizabilitate lunară survenită în urma accidentului de muncă în sumă de 112 729 lei, prejudiciul moral în sumă de 50 000 lei, și a cheltuielilor de asistență juridică.

Ulterior, reclamantul și-a concretizat cerințele, solicitînd încasarea indemnizației în sumă de 468 546,09 lei, și a penalității în mărime de 700 939,95 lei.

La fel, pe parcurs, Carauș Valentin Ion a mai înaintat o cerere de concretizare a cerințelor solicitînd încasarea de la ultima a indemnizației de dizabilitate restantă pentru perioada 01.04.2021 – 14.03.2025, în sumă de 758 318,58 lei, a sumei de 1 198 517,52 lei – cu titlu de compensație a indemnizației pentru neachitarea în termen a indemnizației și prejudiciul moral în cuantum de 50 000 lei.

Conform materialelor cauzei, în perioada de timp octombrie 1984 – aprilie 1992, Carauș Valentin Ion a fost angajat în calitate de inginer – complectare în secția tehnologică în baza ordinului nr. 40 – k, din 05.10.1984, ulterior în baza ordinului nr. 9 – k, din 02.03.1984, a fost transferat în calitate de inginer pe complectare în secția de aprovizionare cu materiale tehnice în cadrul „HIDROINPEX” S. A.

La data de 30.07.1991, ora 12.00, a avut loc accidentul rutier în urma căruia, s-a constatat că, Carauș Valentin Ion ar fi suferit traumatisme grave, incompatibile cu viața, fiind diagnosticat cu „traumă cranio-cerebrală închisă, contuzie cerebrală de gradul II, fractura bazei craniului, fractura claviculei”.

În cele din urmă, accidentul rutier a fost documentat prin actul nr. 5, din 20.09.1991, și actul comisiei speciale de investigație din 09.12.1991, iar drept urmare a accidentului s-a invocat că, Carauș Valentin Ion a pierdut capacitatea de muncă, la moment avînd statutul de persoană cu dizabilitate accentuată, cu pierderea totală a capacității de muncă (inapt de muncă, conform actului nr. 5, din 20.09.1991 (forma H – 1), și actului fără număr, din 09.12.1991).

Așa dar, la baza emiterii actului nr. 5, din 20.09.1991, Comisia Specială de Investigații a constatat că, „conform hotărîrii Judecătoriei Telenești a Republicii Moldova nr. 1-238/91, din 05.12.1991, aproximativ la ora 12.00, pe traseul Chișinău, - Jitomir, conducătorul cooperativei „Автомобилист – 2”, Costin Savva Timofei a.n. 1963, fdiind la volanul autovehiculului de modelul „Zil – 130”, cu numărul de înmatriculare 43 – 92 МВУ, care aparține Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., („ГИДРОПРИВОД” А.О.). În cabina autovehiculului se afla inginerul – complectare, a Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., („ГИДРОПРИВОД” А.О.), Carauș Valentin Ion, care a oformat actele și primit marfa pentru Uzina „GHIDROPRIVOD” S.A., către baza „Depozit instrument”, pe adresa mun. Chișinău, str. Petricani 17 – rulmenți Nr. 46215, pentru completarea motoarelor hidraulice. La ieșire din satul Ordăsei, raionul Telenești, șoferul Costin Savva Timofei a încălcat grav prevederile punctului II.I., a Regulamentului Circulației Rutiere, nu a ținut cont de condițiile meteorologice (faptul că partea de acostament a drumului era umedă), și de faptul că, în remorca vehiculului se aflau 12 lăzi cu rulmenți, în curbă a majorat viteza de deplasare pînă la 70 – 75 km/oră, în rezultatul acestor acțiuni a pierdut controlul volanului, a intrat pe partea stîngă a drumului, și s-a răsturnat, iar în timpul conducerii Carauș Valentin Ion a căzut din autovehicul”.

¹ Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

Din materialele cauzei reiese că, pe marginea faptului accidentului rutier produs la data de **05.12.1991**, de către Judecătoria Telenești a fost emisă sentința nr. **1-238/91**, în privința lui Costin Savva Timofei a.n. , urmare a cărui fapt a avut de suferit fostul ex-angajat al companiei „HIDROINPEX” S.A., Carauș Valentin Ion, care la moment a depus acțiune civilă cu privire la încasarea sumelor din contul companiei „HIDROINPEX” S.A.

Așa dar, prin sentința Judecătoriei Telenești nr. 1-238/91, din 05.12.1991, Costin Savva Timofei a.n. , a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 177 pct. 3) Cod Penal al RM (în redacția legii din 1961), și condamnat cu aplicarea prevederilor art. 42 Cod Penal al RM (în redacția legii din 1961), la o pedeapsă în formă de muncă corecțională pe un termen de 2 ani, cu restituirea bunurilor din salariu a câte 20 % în folosul statului, cu lipsirea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 3 ani.

Așa dar, Costin Savva Timofei a.n. , a fost condamnat pentru faptul că, la data de 30.07.1991, aproximativ la ora 12.00, conducând pe traseul Chișinău – Cantemir, automobilul de modelul „ЗИЛ – 130”, cu n/î 43 – 92 МВУ, care aparține Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., („ГИДРОПРИВОД” А.О.), în cabina căruia se afla pătimașul Carauș Valentin, la ieșirea din s. Ordășei, r. Telenești a încălcat grav prevederile pct. 11.1., a Regulilor Circulației Rutiere, adică neluând în considerație condițiile climaterice, că marginea traseului era umedă, și că în remorca automobilului avea piese de rezervă, la o cotitură bruscă, dînsul a mărit viteza, și în rezultatul acesta nefiind în starea să se isprăvească cu conducerea automobilului, a ieșit pe partea stîngă opusă a traseului și s-a răsturnat. În urma accidentului rutier, pătimașul Carauș Valentin a primit leziuni corporale grave, sub formă de traumă cranio-cerebrală închisă, cu contuzia creierului, răni pe partea păroasă a capului, echimoză pe față, rană în partea stîngă a umărului stîng, fractură a claviculei drepte, iar inculpatul Costin Savva Timofei a primit leziuni corporale ușoare cu dereglarea sănătății pe scurtă durată.

Totodată, țin să menționez că, la baza și nemijlocit incidența obiectului litigiului civil se află nemijlocit prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu”, precum și cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

La fel reiterez că, conform certificatului nr. 2018/21/1691, din 04.06.2018, eliberat de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale Soroca, Carauș Valentin Ion a.n. ,

beneficiază de pensie de dizabilitate începînd cu data de 01.01.2001, cuantumului căruia constituie 1 481,51 lei lunar, majorat la data de 01.04.2024, la suma de 5 510,65 lei lunar.

În acest caz se impune de notat că, Carauș Valentin beneficiază atît de pensia de dizabilitate în sumă de 5 510,65 lei, achitată de către stat, prin intermediul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Soroca, și în același timp a beneficiat și de indemnizația pentru dizabilitate ce a fost achitată de către compania „HIDROINPEX” S.A. în sumă de 10 049,37 lei lunar, ceia ce este inechitabil, în raport nemijlocit cu compania „HIDROINPEX” S.A., avînd în vedere că, și obligația de plată a pensiei din contul statului a fost pusă în sarcina companiei „HIDROINPEX” S.A.

Din aceste considerente interpretarea normelor art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a

pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, precum și cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, la care se face referire în acțiunea civilă, și care sunt incidente nemijlocit la caz, încalcă principiile de echitate ale părților, în context material, cât și în raport obligațional.

În această succesiune de idei, se reține ca fiind viabilă ipoteza apărării că normele contestate, și anume art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, art. 34 din Legea nr. 756, din 24.12.1999, sunt incidente speței pendinte.

În opinia autorului sesizării, obligarea companiei „HIDROINPEX” S.A., să plătească despăgubiri pentru un accident produs de altcineva reprezintă o „ingerință disproporționată în dreptul la proprietate”, și în acest sens relevantă este Jurisprudența Curții Constituționale a RM, decizia nr. 14/2016, în care Curtea a subliniat că orice obligație financiară impusă unei persoane juridice trebuie să fie justificată și echitabilă.

În cauza Anheuser-Busch Inc. v. Portugalia (2007), CEDO a reținut că „o măsură care afectează drepturile patrimoniale trebuie să fie compatibilă cu principiul proporționalității”.

Nu există o „legătură directă,, între activitatea companiei „HIDROINPEX” și accidentul rutier produs de un terț. Practica CEDO („James v. Regatul Unit”, 1986), Curtea a stabilit că, măsurile care impun sarcini excesive fără o justificare obiectivă sunt neconstituționale.

În aceeași ordine de idei se impune de notat că, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a subliniat în jurisprudența sa importanța principiului securității juridice și previzibilității normelor, astfel că, de exemplu, în Hotărârea nr. 18 din 04.06.2020, Curtea a statuat că „orice normă juridică trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă, astfel încât destinatarii să își poată conforma conduita”.

În Hotărârea Curții Constituționale a RM, nr. 11 din 19.05.2022, Curtea a reiterat că „orice restrângere a drepturilor fundamentale trebuie să fie justificată, necesară și proporțională”.

În context, autorul sesizării și reprezentantul său, pot avea o așteptare legitimă că organul de jurisdicție constituțională va declara admisibilă sesizarea depusă.

Subsecvent, înalta Curte a desfășurat o abordare jurisprudențială progresistă din perspectiva faptului că, chiar dacă textele de lege criticate sub aspect de necorespondere cu Legea supremă, au format anterior obiect al examinării în instanța de control constituțional, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

C. Obiectul sesizării²

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, cerințelor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

Norma art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, „salariaților cărora li s-a evaluat procentul capacității de muncă păstrată ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale li se plătește, din contul întreprinderii/instituției care poartă vina, despăgubiri și indemnizații unice în conformitate cu legislația în vigoare”.

Cerințele art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, prevăd că, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”.

Rigorile art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, indică că, „despăgubirile pentru accidente de muncă și boli profesionale, stabilite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, se păstrează în cuantumurile stabilite și se plătesc de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor de către organele teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale din mijloacele bugetului de stat în conformitate cu prevederile Legii nr. 625-XII din 2 iulie 1991 cu privire la protecția muncii și Legii nr. 278-IV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”.

Pornind de la concepția că ambele variante tip, implică o interconexiune indisolubilă, considerăm, impetuos ca controlul de constituționalitate se devolveze inclusiv asupra textelor legale din normele sus-citate.

Prezenta sesizare este orientată spre cîteva direcții:

--critica, sub aspectul clarității și previzibilității a textelor de lege, în special normele legale a căror excepție de neconstituționalitate se ridică, nu oferă o claritate în contextul dublei achitări, atît de către stat, cît și întreprinderea pretins vinovată de accidentul de muncă a indemnizației pentru pierderea capacității de muncă;

--critica sub aspectul omisiunii prevederii în legislației a limitelor întinderii obligației de plată a indemnizației față de întreprinderea ce se prezumă a fi vinovată de accidentul de muncă;

--critica, sub aspectul securității raporturilor juridice.

² În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție³.
 Autorul sesizării consideră că, speței îi sunt incidente mai multe drepturi fundamentale garantate de Constituția RM, în special:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) **Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate (din perspectiva preeminenței dreptului).**

Respectarea standardelor statului de drept și supremația legii impun respectarea fără echivoc și a drepturilor fundamentale absolute prevăzute de art. 3 și art. 7 din CEDO. Cu toate acestea, în viziunea noastră, mai cu seamă sub aspectul art. 7 din CEDO, legiuitorul adoptă în continuare norme neclare și incoerente, iar lipsa caracterului sistematic al acestor norme dictează inclusiv caracterul imprevizibil al lor.

Norma cu titlu de principiu reclamă certitudine și condamnă ambiguitatea în drept. Evoluția dreptului fluidizează un dezacord puternic în legătură cu ceea ce este în realitate preeminența dreptului. Aceste dezacorduri sunt bine sintetizate în materialul Comisiei de la Veneția. De asemenea, ele sunt bine articulate în cartea lordului Bingham. Reacția naturală, odată confrunțați cu acest paradox, poate fi chiar scoaterea din uz a ideii de preeminență a dreptului, ca fiind neclară și inutilă. Dacă vrem să spunem că legile secrete sau că procesele secrete sunt incorecte, sau că prizonierii nu ar trebui torturați, sau că parlamentele ar trebui să respecte constituțiile scrise, ar trebui s-o facem efectiv așa și să renunțăm să ne preocupăm de semnificația adevărată a preeminenței dreptului.

Articolul 16

Egalitatea

Alin. (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În contextul articolului 14 CEDO, exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Prevederile contestate creează o „discriminare între angajatori”, obligând unele întreprinderi să suporte costuri pentru accidente cauzate de terți (ex. șoferul unei cooperative externe, așa cum s-a întâmplat în speță). Practica CEDO „(cazul „Casey v. Regatul Unit”, 2011) a stabilit că sancțiunile nejustificate pe criterii obiective constituie discriminare.

Articolul 46

Dreptul de proprietate privată și protecția acestuia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.
 (2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

³ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

În acest context, articolul 1 Protocolul 1, CEDO, garantează că, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Așa dar, obligarea companiei „HIDROINPEX” S.A., să plătească despăgubiri pentru un accident produs de altcineva reprezintă o „ingerință disproporționată în dreptul la proprietate”, și în acest sens relevantă este Jurisprudența Curții Constituționale a RM, decizia nr. 14/2016, în care Curtea a subliniat că orice obligație financiară impusă unei persoane juridice trebuie să fie justificată și echitabilă.

La fel, în cauza Anheuser-Busch Inc. v. Portugalia (2007), CEDO a reținut că „o măsură care afectează drepturile patrimoniale trebuie să fie compatibilă cu principiul proporționalității”.

Articolul 54

~~Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți~~

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

În contextul art. 6 CEDO, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. ~~Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.~~

Respectiv, este atestat că, nu există o „legătură directă”, între activitatea companiei „HIDROINPEX” și accidentul rutier produs de un terț. Practica CEDO („James v. Regatul Unit”, 1986), Curtea a stabilit că, măsurile care impun sarcini excesive fără o justificare obiectivă sunt neconstituționale.

În aceeași ordine de idei se impune de notat că, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a subliniat în jurisprudența sa importanța principiului securității juridice și previzibilității normelor, astfel că, de exemplu, în Hotărârea nr. 18 din 04.06.2020, Curtea a statuat că „orice normă juridică trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă, astfel încât destinatarii să își poată conforma conduita”.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁴.

SECURITATEA RAPORTURILOR JURIDICE COMBINATĂ cu CLARITATEA/PREVIZIBILITATEA LEGII, SECURITĂȚII RAPORTURILOR JURIDICE, PRECUM ȘI OMISIUNII ÎN LEGISLAȚIE:

Componentele tipice ale prevederilor art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, și art. 34 din Legea nr. 756, din 24.12.1999, nu trec testul de previzibilitate și claritate, și conțin omisiuni vădite ale unor prevederi.

Din analiza construcției tehnico-legislative a textelor de lege criticate, se constată că, legiuitorul operează cu noțiuni neclare și ambigui, tălmăcirea cărora nu este publicată nici în legile sus-vizate și nici în oricare alt act normativ. Normele legislative nu sunt expuse într-o manieră ușor de înțeles.

În acest context urmează a se reține că, previzibilitatea presupune nu doar că legea trebuie, când este posibil, să fie proclamată înainte de implementare și să fie previzibilă în privința efectelor sale: de asemenea, ea trebuie formulată cu suficientă precizie și claritate pentru a le permite subiecților de drept să-și regleze conduita conform acesteia.

Gradul necesar de previzibilitate depinde, totuși, de natura legii. În particular, previzibilitatea este esențială în legislația contestată. Precauția, înainte de a se confrunța cu pericole concrete, a devenit acum din ce în ce mai importantă; această evoluție este legitimă datorită multiplicării riscurilor rezultate, în special, din evoluția tehnologiei. Cu toate acestea, ~~în domeniile în care se aplică abordarea preventivă a legilor, cum ar fi legea riscului, condițiile prealabile pentru acțiunea statului sunt stabilite în termeni considerabil mai largi și mai imprecizi, însă preeminența dreptului presupune ca principiul previzibilității să nu fie ignorat.~~

Raportând COMPILAȚIA OPINIILOR SI RAPOARTELE COMISIEI DE LA VENEȚIA PRIVIND SECURITATEA IURIDICĂ din 21 martie 2022. CDL-PI-r2022104 la normele legale criticate sub aspect de necorespondere cu Legea supremă, se reține că, instabilitatea și incoerența legislației ori a acțiunilor executivului pot afecta capacitatea unei persoane de a-și planifica acțiunile. Cu toate acestea, stabilitatea nu este un scop în sine: legea trebuie să se poată adapta la circumstanțele în schimbare. Legea poate fi schimbată, însă prin dezbatere și notificarea publică și fără a afecta negativ așteptările legitime (a se vedea punctul următor).

Așa dar, sunt contrare principiul așteptărilor legitime, care *inter alia* face parte din principiul general al securității juridice în dreptul Uniunii Europene, derivat din legile naționale, utilizarea conceptului de „întreprinderii/instituei care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a conceptului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unu sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

~~11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, și a conceptului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.~~

De asemenea, acestea exprimă ideea că, autoritățile publice trebuie nu doar să respecte legea, ci și promisiunile și așteptările pe care le-au creat. Potrivit teoriei așteptărilor legitime, cei care acționează cu bună-credință pe baza legii nu ar trebui dezamăgiți în privința așteptărilor lor legitime. Cu toate acestea, situații noi pot justifica modificări legislative care să înșele așteptările legitime în cazuri excepționale. Această teorie nu este aplicabilă doar în cazul legislației, ci și în cazul deciziilor individuale ale autorităților publice.

Autorul sesizării reamintește că preeminența dreptului presupune, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice.

Protecția dreptului de proprietate al unei persoane juridice în litigiul privind încasarea indemnizației pentru incapacitatea de muncă.

În contextul litigiilor privind indemnizațiile pentru incapacitatea de muncă, o persoană juridică (de exemplu, o companie asiguratoare sau un angajator) poate fi implicată în dispute privind:

--recuperarea unor sume plătite în plus (dacă s-a constatat că beneficiarul nu avea dreptul la indemnizație);

--contestarea deciziilor de acordare a indemnizațiilor emise de autorități;

--protecția împotriva confiscărilor sau reținerilor nejustificate de către stat.

Protecția dreptului de proprietate al unei persoane juridice în litigiul privind încasarea indemnizației pentru incapacitatea de muncă.

În contextul litigiilor privind indemnizațiile pentru incapacitatea de muncă, o persoană juridică (de exemplu, o companie asiguratoare sau un angajator) poate fi implicată în dispute privind: --recuperarea unor sume plătite în plus (dacă s-a constatat că beneficiarul nu avea dreptul la indemnizație); --contestarea deciziilor de acordare a indemnizațiilor emise de autorități; --protecția împotriva confiscărilor sau reținerilor nejustificate de către stat.

Conflictul între dreptul la proprietate și dreptul la asigurări sociale
În unele cazuri, statul poate obliga o persoană juridică (de ex., angajatorul sau asiguratorul) să plătească indemnizații pentru incapacitatea de muncă, chiar dacă există îndoieli privind legitimitatea cererii. Aceasta poate duce la: --pierderi financiare nejustificate (dacă plata se face pe baza unor documente false sau eronate); --încălcarea dreptului de proprietate prin retenții sau confiscări fără o bază legală solidă.

Un exemplu practic: --un angajator contestă o decizie a Casei Naționale de Asigurări Sociale (CAS) care îl obligă să plătească indemnizații unui angajat a cărui incapacitate de muncă este suspectă; --dacă instanțele naționale resping contestarea fără o analiză adecvată, angajatorul poate apela la CEDO, susținând o încălcare a Art. 1 din Protocolul 1 (protecția proprietății).

Jurisprudența CEDO relevante pentru litigiile privind indemnizațiile
CEDO a examinat mai multe cazuri în care statele au impus obligații financiare nejustificate persoanelor juridice, afectându-le dreptul la proprietate:

--cazul credit and Industrial Bank v. Cehia (2003) – Statul a impus obligații financiare excesive unei bănci, fără o justificare proporționată. CEDO a decis că aceasta constituie o încălcare a dreptului la proprietate; cazul Jahn și alții v. Germania (2005).

Într-o altă ordine de idei, principiul în discuție are consecințe atât pentru activitatea de elaborare a normelor legislative, cât și pentru procesul aplicării acestora. Altfel spus, acesta este obligatoriu deopotrivă pentru legislator și pentru judecător.

Referitor la securitatea juridică, Comisia de la Veneția a observat că aceasta „este esențială pentru încrederea în sistemul judecătoresc și în preeminența dreptului”. Ea „pretinde ca normele juridice să fie clare și precise și să urmărească asigurarea caracterului previzibil al situațiilor și raporturilor juridice.

Componentele securității juridice „pot fi definite ca incluzând următoarele elemente: caracterul public, precizia, consecvența, stabilitatea, neretroactivitatea și caracterul definitiv și obligatoriu al deciziilor”. Și, mai departe: „stabilitatea pretinde ca instrumentele juridice să nu fie modificate atât de des, încât principiul ignorantia juris non excusat să fie imposibil de aplicat de un cetățean obișnuit. Instanțele nu ar trebui să se abată de la o interpretare anterioară a unui instrument juridic, cu excepția cazului în care există un motiv justificat. Neretroactivitatea interzice aplicarea instrumentelor juridice în mod retroactiv. De la această regulă se poate deroga doar în circumstanțe excepționale”.

Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (Khlyustov v. Rusia, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

La rândul ei, condiția clarității și a previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (Koprivnikar v. Slovenia, 24 ianuarie 2017, § 47).

Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (Parmak și Bakir v. Turcia, 3 decembrie 2019, §59).

~~Cu privire la clarificarea normelor juridice, Curtea Europeană a reținut că dezvoltarea progresivă a dreptului prin intermediul procesului de creare a dreptului este o parte bine-consolidată și necesară a tradiției juridice în statele-părți la Convenție. Articolul 7 din Convenție nu poate fi citit ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii materiale prin intermediul interpretării judiciare de la caz la caz, cu condiția ca evoluția care rezultă să fie conformă cu esența faptei imputabile persoanei juridice și să fie previzibilă în mod rezonabil.~~

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (Sissanis v. România, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Același concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară

nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, § 61; HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 46).

Cu privire la critica de neconstituționalitate a textelor „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

Conform materialelor cauzei, în perioada de timp octombrie 1984 – aprilie 1992, Carauș Valentin Ion a fost angajat în calitate de inginer – complectare în secția tehnologică în baza ordinului nr. 40 – k, din 05.10.1984, ulterior în baza ordinului nr. 9 – k, din 02.03.1984, a fost transferat în calitate de inginer pe complectare în secția de aprovizionare cu materiale tehnice în cadrul „HIDROINPEX” S. A.

La data de 30.07.1991, ora 12.00, a avut loc accidentul rutier în urma căruia, s-a constatat că, Carauș Valentin Ion ar fi suferit traumatisme grave, incompatibile cu viața, fiind diagnosticat cu „traumă cranio-cerebrală închisă, contuzie cerebrală de gradul II, fractura bazei craniului, fractura claviculei”.

În cele din urmă, accidentul rutier a fost documentat prin actul nr. 5, din 20.09.1991, și actul comisiei speciale de investigație din 09.12.1991, iar drept urmare a accidentului s-a invocat că, Carauș Valentin Ion a pierdut capacitatea de muncă, la moment avînd statutul de persoană cu dizabilitate accentuată, cu pierderea totală a capacității de muncă (inapt de muncă, conform actului nr. 5, din 20.09.1991 (forma H – 1), și actului fără număr, din 09.12.1991).

La baza emiterii actului nr. 5, din 20.09.1991, Comisia Specială de Investigații a constatat că, „conform hotărîrii Judecătoriai Telenești a Republicii Moldova nr. 1-238/91, din 05.12.1991, aproximativ la ora 12.00, pe traseul Chișinău, - Jitomir, conducătorul cooperativei „Автомобилист – 2”, Costin Savva Timofei a.n. 1963, conducînd automobilul de modelul „Zil – 130”, cu numărul de înmatriculare 43 – 92 МВУ, care aparține Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., („ГИДРОПРИВОД” А.О.). În cabina automobilului se afla inginerul – complectare, a Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., („ГИДРОПРИВОД” А.О.), Carauș Valentin Ion, care a oformat actele și primit marfa pentru Uzina „GHIDROPRIVOD” S.A., către baza „Depozit instrument”, pe adresa mun. Chișinău, str. Petricani 17 – rulmenți Nr. 46215, pentru completarea motoarelor hidraulice. La ieșire din satul Ordășei, raionul Telenești, șoferul Costin Savva Timofei a încălcat grav prevederile punctului II.I., a Regulamentului Circulației Rutiere, nu a ținut cont de condițiile meteorologice (faptul că partea de acostament a drumului era umedă), și de faptul că, în remorca camionului se aflau 12 lăzi cu rulmenți, în curbă a majorat viteza de deplasare pînă la 70 – 75 km/oră, în rezultatul acestor acțiuni a pierdut controlul volanului, a intrat pe partea stîngă a drumului, și s-a răsturnat, iar în timpul conducerii Carauș Valentin Ion a căzut din automobil”.

Din materialele cauzei reiese că, pe marginea faptului accidentului rutier produs la data de 05.12.1991, de către Judecătoria Telenești a fost emisă sentința nr. 1-238/91, în privința lui Costin Savva Timofei a.n. , urmare a cărui fapt a avut de suferit fostul ex-

angajat al companiei „HIDROINPEX” S.A., Carauș Valentin Ion, care la moment a depus acțiune civilă cu privire la încasarea sumelor din contul companiei „HIDROINPEX” S.A.

La baza și nemijlocit incidența obiectului litigiului civil se află nemijlocit prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, precum și cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

În conformitate cu prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, „salariaților cărora li s-a evaluat procentul capacității de muncă păstrată ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale li se plătește, din contul întreprinderii/instituției care poartă vina, despăgubiri și indemnizații unice în conformitate cu legislația în vigoare”.

Conform cerințelor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”.

Cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, indică că, „despăgubirile pentru accidente de muncă și boli profesionale, stabilite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, se păstrează în cuantumurile stabilite și se plătesc de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor de către organele teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale din mijloacele bugetului de stat în conformitate cu prevederile Legii nr. 625-XII din 2 iulie 1991 cu privire la protecția muncii și Legii nr. 278-IV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”.

Așa dar, se atestă că, prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, și anume textul „întreprinderii/instituției care poartă vina”, încalcă principiul egalității prevăzut de art. 16 alin. (2) din Constituția RM, care indică că, „alin. (2) toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”, precum și cerințele art. 14 CEDO, conform cărora „exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Prevederile contestate creează o „discriminare între angajatori”, obligând unele întreprinderi să suporte costuri pentru accidente cauzate de terți (ex. șoferul unei cooperative externe, așa cum s-a întâmplat în speță). Practica CEDO „(cazul „Casey v. Regatul Unit”, 2011) a stabilit că sancțiunile nejustificate pe criterii obiective constituie discriminare.

La fel se constată că, textul „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de

proprietate și forma de organizare juridică”, din norma art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, încalcă dreptul de proprietate garantat de art. 46 alin. (1 – 2) din Constituția RM, care indică că, „alin. (1) dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate. Alin. (2) nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire”, precum și art. 1 Protocolul 1, CEDO, conform căroră „orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional”.

Per a contrario, obligarea companiei „HIDROINPEX” S.A., să plătească despăgubiri pentru un accident produs de altcineva reprezintă o „ingerință disproporționată în dreptul la proprietate”, și în acest sens relevantă este Jurisprudența Curții Constituționale a RM, decizia nr. 14/2016, în care Curtea a subliniat că orice obligație financiară impusă unei persoane juridice trebuie să fie justificată și echitabilă.

Așa dar, în cauza *Anheuser-Busch Inc. v. Portugalia* (2007), CEDO a reținut că „o măsură care afectează drepturile patrimoniale trebuie să fie compatibilă cu principiul proporționalității”.

De asemenea atestăm neconstituționalitatea textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, din art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, prin prisma art. 54 alin. (1 – 2) Constituția RM, „alin. (1) în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Alin. (2) exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”, precum și art. 6 CEDO, care indică „orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

Or, nu există o „legătură directă”, între activitatea companiei „HIDROINPEX” și accidentul rutier produs de un terț. Practica CEDO („*James v. Regatul Unit*”, 1986), Curtea a stabilit că, măsurile care impun sarcini excesive fără o justificare obiectivă sunt neconstituționale.

În aceeași ordine de idei se impune de notat că, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a subliniat în jurisprudența sa importanța principiului securității juridice și

previzibilității normelor, astfel că, de exemplu, în Hotărârea nr. 18 din 04.06.2020, Curtea a statuat că „orice normă juridică trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă, astfel încât destinatarii să își poată conforma conduita”.

În Hotărârea Curții Constituționale a RM, nr. 11 din 19.05.2022, Curtea a reiterat că „orice restrângere a drepturilor fundamentale trebuie să fie justificată, necesară și proporțională”.

În ordinea dată de idei urmează a se reține că, în jurisprudența Curții Europene s-a reținut că sfera de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi. Persoanele care au o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca acestea să-și asume riscurile inerente activității lor [Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy v. Finlanda [MC], 27 iunie 2017, § 145; Sekmadienis Ltd. v. Lituania, 30 ianuarie 2018, § 65).

Autorul sesizării observă că textele legale menționate vin în contradicție cu starea de fapt și de drept a cauzei în condițiile în care în același timp reclamantul Carauș Valentin beneficiază de pensia în legătură cu limita de vârstă achitată de stat, la fel de indemnizația de incapacitate de muncă de asemenea achitată de către stat, precum și de a doua indemnizație în legătură cu incapacitatea de muncă, achitată de către compania „HINDEOINPEX” S.A.

Subsecvent, autorul sesizării reiterează jurisprudența Curții Europene, potrivit căreia una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a obligației de plată a indemnizației pentru incapacitatea de muncă prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre (Dragotoniou și Militaru-Pidhorni v. România, 24 mai 2007, §§ 36, 37; Kafkaris v. Cipru, 12 februarie 2008, § 141; Del Rio Prada v. Spania, 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Totuși, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (Liivik v. Estonia, 25 iunie 2009, §§ 96-104).

Pentru considerentele expuse în sesizare, Onoratei Curți,-

S O L I C I T Ă M :

- 1) **Declararea sesizării ca fiind admisibilă;**
- 2) **Exercitarea controlului de constituționalitate asupra textelor legale „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de**

producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999;

3) Declarația ca fiind neconstituțională a textelor legale „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁵.

Întru confirmarea faptelor descrise în prezenta sesizare, anexez următoarele acte:

- 1) Copia cererii de chemare în judecată, anexele, și cererile de concretizate, pe șaisprezece file;
- 2) Copia actului nr. 5, pe patru file;
- 3) Copia actului din 14.01.1992, pe patru file;
- 4) Copia ordinelor pe trei file;
- 5) Copia cartei personale pe numele Carauș Valentin, pe patru file;
- 6) Copia ordinelor pe trei file;
- 7) Copia sentinței judecătorești Telenești nr. 1-238/91, din 05.12.1991, pe cinci file;
- 8) Copia hotărârii Judecătorești Soroca, sediul Central nr. 2-1029/18, din 23.05.2019, pe unsprezece file;
- 9) Copia cererii din 02.03.2023, pe două file;
- 10) Copia încheierii Judecătorești Soroca, sediul Florești nr. 2-91/22, din 17.07.2024, pe patru file;
- 12) Copia certificatelor ce confirmă achitățile din 12.06.2024, pe șaisprezece file;
- 13) Copia încheierii executorului judecătoresc Țurcan Valerii din 07.04.2022, pe unu file;
- 14) Copia cererii din 03.01.2025, pe două file;
- 15) Copia cererii din 11.01.2025, pe șapte file;
- 16) Copia cererii din 20.12.2024, pe trei file;
- 17) Copia cererii din 07.02.2025, pe șapte file;
- 18) Copia cererii din 18.07.2023, pe patru file;
- 19) Copia certificatului CTAS din 04.06.2018, pe unu file;
- 20) Copia legitimației pe numele lui Carauș Valentin, pe unu file;
- 21) Copia imaginilor foto pe două file;
- 22) Copia mandatului avocațial seria MAS, nr. 076980, din 30.06.2023, pe două file;
- 23) Copia informației nr. 110, din 03.02.2025, pe unu file;
- 24) Copia răspunsului nr. 1369, din 23.12.2024, pe unu file;
- 25) Copia răspunsului nr. 01/6754, din 27.07.2023, pe unu file;
- 26) Copia răspunsului CTAS Soroca, pe unu file;
- 27) Copia răspunsului nr. 1369, din 23.12.2024, pe unu file;
- 28) Copia certificatului din 14.02.2023, pe două file;
- 29) Copia răspunsului nr. 3293, din 13.07.2021, pe unu file;
- 30) Copia răspunsului nr. 3225, din 25.07.2023, pe unu file;
- 31) Copia răspunsului nr. 9874, din 08.08.2023, pe unu file;
- 32) Copia răspunsului nr. 108, din 24.02.2025, pe două file;
- 33) Copia răspunsului nr. 17661, din 26.12.2024, pe unu file;
- 34) Copia răspunsului nr. 110, din 03.02.2025, pe unu file;
- 35) Copia răspunsului nr. 979, din 27.07.2023, pe unu file;
- 36) Copia răspunsului nr. 01/6754, din 27.07.2023, pe unu file;
- 37) Copia răspunsului nr. 1145, din 30.08.2023, pe unu file;
- 38) Copia certificatului CTAS, din 04.06.2018, pe unu file;
- 39) Copia răspunsului nr. 282, din 26.11.2019, pe două file;
- 40) Copia răspunsului nr. 03-05/233, din 02.07.2021, pe două file;
- 41) Copia răspunsului nr. 3293, din 13.07.2021, pe unu file;
- 42) Copia răspunsului nr. 9874, din 08.08.2023, pe unu file;
- 43) Copia răspunsului nr. C-277/19, din 16.04.2019, pe unu file;
- 44) Copia răspunsului nr. 979, din 27.07.2023, pe unu file;
- 45) Copia răspunsului nr. 277, din 03.03.2025, pe unu file;
- 46) Copia răspunsului nr. 11/1571, din 27.03.2025, pe unu file;
- 47) Copia răspunsului executorului judecătoresc Țurcan Valerii, pe unu file.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁶.
Informațiile utilizate în prezenta sesizare, sunt veridice.

**Reprezentantul companiei
„HIDROINPEX” S.A. Furtuna Vitalii**

Digitally signed by Furtuna Vitalii
Date: 2025.04.23 12:24:47 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

MOLDOVA EUROPEANĂ

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

Î N C H E I E R E

16 mai 2025

or. Florești

Judecătoria Soroca, sediul Florești

În următoarea componență:

Președintele ședinței,

Judecătorul

Grefier

Zadorojniuc Alexandru

Mîrza Nadejda, Cenușa Daniela

cu participarea:

Reprezentantului reclamantului Carauș Valentin, avocatului Lupașco Anatolie

Reprezentantului pârâtei SA „Hidroimpex”, Furtuna Vitalii

Intervenient accesoriu Carauș Luiza

Examinând, în ședință de judecată publică, în procedură contencioasă, în cadrul cauzei civile la cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Berladean Lilia, în interesele reclamantului Carauș Valentin către Societatea pe Acțiuni „Hidroimpex”, intervenient accesoriu Carauș Luiza, privind încasarea indemnizației de dizabilitate lunară survenită în urma accidentului de muncă, cererea înaintată de reprezentantul pârâtei Societatea pe Acțiuni „Hidroimpex”, Furtuna Vitalii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate,-

A C O N S T A T A T :

La data de 29 martie 2022, avocatul Berladean Lilia, în interesele reclamantului Carauș Valentin a depus cerere de chemare în judecată către Societatea pe Acțiuni „Hidroimpex”, privind încasarea indemnizației de dizabilitate lunară survenită în urma accidentului de muncă.

La data de 23 aprilie 2025, reprezentantul pârâtei Societatea pe Acțiuni „Hidroimpex”, Furtuna Vitalii, a înaintat cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În motivarea cererii a indicat că, la data de 30.03.2022, Carauș Valentin Ion a depus o cerere de chemare în judecată împotriva companiei „HIDROINPEX” S.A., solicitînd încasarea de la ultima a indemnizației de dizabilitate restantă pentru perioada 01.04.2021 - 14.03.2025, în sumă de 758 318,58 lei, și a sumei de 1 198 517,52 lei, invocînd faptul că, dînsul este încadrat în gradul de dizabilitate, și la fel bazîndu-se pe un act dubios, și anume actul nr. 5, din 20.09.1991, s-au constatat mai multe leziuni urmare a accidentului de muncă, fiind stabilit gradul II, de invaliditate, pierderea totală a capacității de muncă etc., în privința lui Carauș Valentin Ion.

Conform materialelor cauzei, în perioada de timp octombrie 1984 - aprilie 1992, Carauș Valentin Ion a fost angajat în calitate de inginer - complectare în secția tehnologică în baza ordinului nr. 40 — k, din 05.10.1984, ulterior în baza ordinului nr. 9 - k, din 02.03.1984, a fost transferat în calitate de inginer pe complectare în secția de aprovizionare cu materiale tehnice în cadrul „HIDROINPEX” S. A..

La data de 30.07.1991, ora 12.00, a avut loc accidentul rutier în urma căruia, s-a constatat că, Carauș Valentin Ion ar fi suferit traumatisme grave, incompatibile cu viața, fiind diagnosticat cu „traumă cranio-cerebrală închisă, contuzie cerebrală de gradul II, fractura bazei dramului, fractura claviculei”.

În cele din urmă, accidentul rutier a fost documentat prin actul nr. 5, din 20.09.1991, și actul comisiei speciale de investigație din 09.12.1991, iar drept urmare a accidentului s-a invocat că, Carauș Valentin Ion a pierdut capacitatea de muncă, la moment avînd statutul de persoană cu dizabilitate accentuată, cu pierderea totală a capacității de muncă (inapt de muncă, conform actului nr. 5, din 20.09.1991 (forma H - 1), și actului fără număr, din 09.12.1991).

Așa dar, la baza emiterii actului nr. 5, din 20.09.1991, Comisia Specială de Investigații a constatat că, „conform hotărîrii Judecătoriai Telenești a Republicii Moldova nr. 1-238/91, din 05.12.1991, aproximativ la ora 12:00, pe traseul Chișinău, - Jitomir, conducătorul cooperativei „АВТОМОБИЛИСТ - 2”, Costin Savva Timofei a.n. , conducînd automobilul de modelul „ZiL 4 130”, cu numărul de înmatriculare 43 - 92 MBV, care aparține Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A.. în cabina automobilului se afla inginerul - complectare, a Uzinei din Soroca „GHIDROPRIVOD” S.A., Caraus Valentin Ion, care a oformat actele și primit marfa pentru Uzina „GHIDROPRIVOD” S.A., către baza „Depozit instrument”, pe adresa mun. Chișinău, str. Petricani 17 - rulmenți Nr. 46215, pentru completarea motoarelor hidraulice. La ieșire din satul Ordășei, raionul Telenești, șoferul Costin Savva Timofei a încălcat grav prevederile punctului II.I., a Regulamentului Circulației Rutiere, nu a ținut cont de condițiile meteorologice (faptul că partea de acostament a drumului era umedă), și de faptul că, în remorca camionului se aflau 12 lăzi cu rulmenți, în curbă a majorat viteza de deplasare pînă la 70 - 75 km/oră, în rezultatul acestor acțiuni a pierdut controlul volanului, a intrat pe partea stîngă a drumului, și s-a răsturnat, iar în timpul conducerii Caraus Valentin Ion a căzut din automobil”.

Din materialele cauzei reiese că, pe marginea faptului accidentului rutier produs la data de 05.12.1991, de către Judecătoria Telenești a fost emisă sentința nr. 1-238/91, în privința lui Costin Savva Timofei a.n. , urmare a cărui fapt a avut de suferit fostul ex-angajat al companiei „HIDROINPEX” S.A., Caraus Valentin Ion, care la moment a depus acțiune civilă cu privire la încasarea sumelor din contul companiei „HIDROINPEX” S.A.

Totodată, țin să menționez că, la baza și nemijlocit incidența obiectului litigiului civil se află nemijlocit prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a

sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, precum și cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

În conformitate cu prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, „salariaților cărora li s-a evaluat procentul capacității de muncă păstrată ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale li se plătește, din contul întreprinderii/institutiei care poartă vina, despăgubiri și indemnizații unice în conformitate cu legislația în vigoare”.

Conform cerințelor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”.

Cerințele art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, indică că, „despăgubirile pentru accidente de muncă și boli profesionale, pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, se păstrează în cuantumurile stabilite și se plătesc de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor de către organele teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale din mijloacele bugetului de stat în conformitate cu prevederile Legii nr. 625-XII din 2 iulie 1991 cu privire la protecția muncii și Legii nr. 278-IV din 11 februarie 1999 privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”.

Așa dar, se atestă că, prevederile art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, și anume textul „întreprinderii/institutiei care poartă vina”, încalcă principiul egalității prevăzut de art. 16 alin. (2) din Constituția RM, care indică că, „alin. (2) toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”, precum și cerințele art. 14 CEDO, conform cărora „exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Or, prevederile contestate creează o „discriminare între angajatori”, obligând unele întreprinderi să suporte costuri pentru accidente cauzate de terți (ex. șoferul unei cooperative externe, așa cum s-a întîmplat în speță).

189

Practica CEDO „(cazul „Casey v. Regatul Unit”, 2011) a stabilit că sancțiunile nejustificate pe criterii obiective constituie discriminare.

Constată la fel că, textul „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, din norma art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, încalcă dreptul de proprietate garantat de art. 46 alin. (1-2) din Constituția RM, care indică că, „alin. (1) dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate. Alin. (2) nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire”, precum și art. 1 Protocolul 1, CEDO, conform cărora „orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional”.

Or, obligarea companiei „HIDROINPEX” S.A., să plătească despăgubiri pentru un accident produs de altcineva reprezintă o „ingerință disproporționată în dreptul la proprietate”, și în acest sens relevantă este Jurisprudența Curții Constituționale a RM, decizia nr. 14/2016, în care Curtea a subliniat că orice obligație financiară impusă unei persoane juridice trebuie să fie justificată și echitabilă.

În cauza *Anheuser-Busch Inc. v. Portugalia* (2007), CEDO a reținut că „o măsură care afectează drepturile patrimoniale trebuie să fie compatibilă cu principiul proporționalității”.

De asemenea atestă neconstituționalitatea textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, din art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, prin prisma art. 54 alin. (1 - 2) 2) Constituția RM, „alin. (1) în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Alin. (2) exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”, precum și art. 6 CEDO, care indică „orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în

materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

Or, nu există o „legătură directă, între activitatea companiei „HIDROINPEX” și accidentul rutier produs de un terț. Practica CEDO („James v. Regatul Unit”, 1986), Curtea a stabilit că, măsurile care impun sarcini excesive fără o justificare obiectivă sunt neconstituționale.

În aceeași ordine de idei se impune de notat că, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a subliniat în jurisprudența sa importanța principiului securității juridice și previzibilității normelor, astfel că, de exemplu, în Hotărârea nr. 18 din 04.06.2020, Curtea a statuat că „orice normă juridică trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă, astfel încât destinatarii să își poată conforma conduita”.

În Hotărârea Curții Constituționale a RM, nr. 11 din 19.05.2022, Curtea a reiterat că „orice restrângere a drepturilor fundamentale trebuie să fie justificată, necesară și proporțională.”

Referitor la condițiile de admisibilitate ale sesizării remarcă că, textul legal „întreprinderii/instituției care poartă vina” prevăzut la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, în corelație cu prevederile art. 16 alin. (2) din Constituția RM, precum și cerințele art. 14 CEDO, textul „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, din art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, în corelație cu cerințele art. 46 alin. (1-2) din Constituția RM, precum și art. 1 Protocolul 1, CEDO, dar și textul legal „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, din art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999, în corelație cu norma art. 54 alin. (1-2) Constituția RM, dar și art. 6 CEDO, vizate în cererea de chemare în judecată a lui Carauș Valentin, precum și pe care se bazează reclamantul în ședința judiciară, constituie obiect al controlului de constituționalitate, întru-cât acestea fac parte din categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM.

De asemenea excepția de neconstituționalitate este ridicată de către partea în proces, și anume pârâțul compania „HIDROINPEX” S.A., în cadrul litigiului civil la cererea de chemare în judecată depusă de către Carauș Valentin Ion

împotriva companiei „HIDROINPEX” S.A., cu privire încasarea indemnizației de dizabilitate restantă, încasarea penalității, a prejudiciului moral precum și a cheltuielilor judiciare.

La fel, constată că, normele asupra cărora se ridică excepția de neconstituționalitate de către compania „HIDROINPEX” S.A., nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate din analiza jurisprudenței Curții Constituționale, respectiv nu s-a depistat vre-o hotărâre anterioară a Curții în privința problemei expuse mai sus.

În consecință, notează că, în speță, sunt întrunite condițiile stabilite de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 2 din 09.02.2016, ținând cont de faptul că, obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituția RM, fiind o lege organică, excepția a fost ridicată de partea pe dosar, compania „HIDROINPEX” S.A., prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și Curtea Constituțională nu s-a expus anterior referitor la prevederile care se invocă a fi neconstituționale, ca urmare, urmează a fi prezente Curții Constituționale sesizarea depusă de compania „HIDROINPEX” S.A.

De asemenea, urmează a se reține că, Curtea Constituțională a menționat în pct. 81 al Hotărârii din 09.02.2016, privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova că, potrivit prevederilor legale, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. De asemenea, Curtea a reținut că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.

Solicită:

- 1) Admiterea prezentei cereri;
- 2) Ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza civilă nr. 2-22043165-46-2-30032022, la cererea de chemare în judecată depusă de Carauș Valentin Ion împotriva companiei „HIDROINPEX” S.A., cu privire încasarea indemnizației de dizabilitate restantă, încasarea penalității, a prejudiciului moral precum și a cheltuielilor judiciare, pendinte la Judecătoria Soroca, sediul Florești;
- 3) Sesizarea Curții Constituționale cu privire la realizarea controlului constituționalității asupra textelor legale „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori

de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

Reprezentantul pârâtei, Furtuna Vitalii, în ședința de judecată nu s-a prezentat, însă prin cerere a solicitat examinarea în lipsa sa.

Reprezentantul reclamantului Carauș Valentin, avocatul Lupașcu Anatolie, în ședința de judecată a solicitat respingerea cererii ca neîntemeiată.

Intervenientul accesoriu Carauș Luiza, în ședința de judecată la fel a solicitat respingerea cererii.

Audiind opinia participanților la proces, studiind sesizarea depusă, materialele cauzei în raport cu prevederile legale ce guvernează speța, instanța de judecată consideră necesar de a admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate ca fiind întemeiată, reieșind din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 12¹ Cod de procedură civilă,

(1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Conform Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 privind interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția RM, excepția de

183

neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

Potrivit prevederilor art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.

Prin Hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016, privind interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția RM, Curtea Constituțională a hotărât în sensul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) coroborat cu art. 20, 115, 116 din Constituția RM:

1. În cazul excepției incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui RM, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

2. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

3. Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

4. Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau de reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Instanța de judecată reține că, reprezentatul pârâtei pretinde neconstituționalitatea textelor legale „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiunilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de

la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

La fel, instanța de judecată că, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate enunțată, întrunește exigențele legale și urmează a fi admisă, or, obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute de art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, excepția este ridicată de către subiectul abilitat de lege cu acest drept, prevederile legale urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale a RM având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, art. 12¹, 269 – 270 Cod de procedură civilă, instanța de judecată,

DISPUNE:

Se admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de reprezentantul pârâtei Societatea pe Acțiuni „Hidroinpex”, Furtuna Vitalii în cadrul examinării cererii de chemare în judecată înaintată de avocatul Berladean Lilia, în interesele reclamantului Carauș Valentin către Societatea pe Acțiuni „Hidroinpex”, intervenient accesoriu Carauș Luiza, privind încasarea indemnizației de dizabilitate lunară survenită în urma accidentului de muncă.

Se sesizează Curtea Constituțională a Republicii Moldova în vederea realizării controlului de constituționalitate a textelor legale „întreprinderii/instituției care poartă vina”, de la art. 37 alin. (5) din Legea nr. 60, din 30.03.2012, „privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități”, a textului „prevederile prezentei legi sînt executorii pentru toate întreprinderile, instituțiile, organizațiile și alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică”, de la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 278, din 11.02.1999, „privind modul de recalculare a sumei de compensare a pagubei cauzate angajaților în urma mutilării sau a altor vătămări ale sănătății în timpul exercitării obligațiilor de serviciu”, a textului „de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, vinovate de producerea accidentului de muncă ori de survenirea bolii profesionale, sau de succesorii acestora, iar în lipsa lor”, de la art. 34 din Legea „asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale”, nr. 756, din 24.12.1999.

Se remite în adresa Curții Constituționale încheierea judecătorească, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, sesizarea avocatului, copia acțiunii civile și copia cererilor de concretizare a cerințelor acțiunii civile.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

Încheierea separat nu se supune căilor de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

- Zadorojniuc Alexandru